

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI TI

HRVATSKI JEZIK

DRŽAVNA MATURA

šk. god. 2024./2025.

ČITANJE, KNJIŽEVNOST I HRVATSKI JEZIK

HRV.74.HR.R.K1.36

61346

I. Čitanje

Zadatci s polaznim tekstom

Zadatci višestrukoga izbora

U zadacima višestrukoga izbora od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.

Točan odgovor morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Točan odgovor donosi jedan bod.

Zadatci od 1. do 30. odnose se na polazne tekstove.

Žene među kraljicama

Božanske žene, sva ljepota svijeta
i lavska gordost i plahota srne,
kroz Vaše čari uzvišene cvjeta
u plave dane, i u noći crne.

I, kada stopom punom svetog mira
budite zemlji ritam svih otkrića,
slutim Vas srcem plamenim svemira,
slutim i ištem¹ tajnu Vaših bića.

Svaka je od Vas rođena da vlada,
i da za prijesto² pruži mliječno dijete;
carice tijela, samo usnom sklada
i usnom želje pitam: što hoćete?

Tko će mi dati ključe Vašeg čuda
i odgonetku Vaše zagonetke?
Kakvo tajanstvo kriju Vaša uda
i koje nade statue Vam rijetke?

Božanske žene, što u snu i slavi
čekate zoru pravednih oltara,
pred Vašim likom koljeno se savi,
a srce, zvučni plamen, već izgara.

Sunčane duše, zjeni poklonika
zaman³ Vas skriva zločinačka tama;
pobožnu ljudstvu fali Vaša slika,
jer Vi ste Žene među Kraljicama.

Tin Ujević

¹ ištem – tražim

² prijesto – prijestolje

³ zaman – uzalud

1. Koja se od sljedećih tvrdnja odnosi na žene?

- A. Nedostižne su.
- B. Bogobojazne su.
- C. Zalažu se za pravdu.
- D. Imaju izražen majčinski instinkt.

(1 bod)

2. Kojim se od sljedećih stihova iskazuje poniznost lirskoga subjekta pred ženama?

- A. *slutim Vas srcem plamenim svemira,*
- B. *Tko će mi dati ključe Vašeg čuda*
- C. *pred Vašim likom koljeno se savi,*
- D. *pobožnu ljudstvu fali Vaša slika,*

(1 bod)

3. Koji je od sljedećih motiva u pjesmi ostvaren sinestezijom?

- A. motiv tajne
- B. motiv zagonetke
- C. motiv zore
- D. motiv srca

(1 bod)

4. Na kojoj se stilskoj figuri temelji pjesma?

- A. na alegoriji
- B. na apostrofi
- C. na oksimoronu
- D. na onomatopeji

(1 bod)

5. Koji je stilski utjecaj prisutan u pjesmi?

- A. utjecaj angažirane lirike
- B. utjecaj trubadurske lirike
- C. utjecaj antičke korske lirike
- D. utjecaj moderne ekspresionističke lirike

(1 bod)

Fjodor Mihajlovič Dostojevski, *Zločin i kazna*

„Ama, ne čudim se još mami, Bog bio s njom, ona je oduvijek bila takva, ali što je Dunji? Dunječka draga, pa znam ja vas! Bilo vam je već dvadeset godina kad smo se posljednji put vidjeli: tada sam već shvatio kakvi ste. Eto, mama piše da Dunječka ‘može svašta podnijeti’. Znao sam ja to, molim lijepo. Znao sam to već prije dvije i pol godine i otada razmišljao o tome dvije i pol godine, naime o tome kako ‘Dunječka može svašta podnijeti’. Kad već može podnijeti gospodina Svidrigajlova i sve što je odatle proisteklo, onda može zaista svašta podnijeti. A sad su, eto, uobrazile sebi, ona i mama, da može podnijeti i gospodina Lužina koji izlaže teoriju o prednosti žena koje su potekle iz sirotinje i kojima muževi iskazuju dobročinstvo, i to još izlaže tu teoriju takoreći na prvom sastanku. Pa dobro, recimo da se ‘izlanuo’, iako je razuman čovjek (pa se možda uopće nije izlanuo, nego je baš to želio što prije dati na znanje), ali Dunja, Dunja? Pa njoj je bar taj čovjek jasan, a treba da živi s tim čovjekom. Ona bi živjela o kruhu i vodi, ali ne bi dušu prodala, ne bi dala svoju duševnu slobodu za komfor; ne bi je dala ni za cijeli Schleswig-Holstein¹, a kamoli za gospodina Lužina. Ne, Dunja nije bila takva, koliko je ja znam, a... ama, naravno, nije ni sad drukčija!... Nema šta, nije lako sa Svidrigajlovima! Nije lako potucati se cijeli život kao guvernera po gubernijama za dvjesto rubalja, ali svejedno znam da bi mi sestra radije otišla među crnce na plantažu, ili među Letonce da nadniči kod gazde baltičkog Nijemca, nego da svoj duh i moralni osjećaj opogani vezom s čovjekom koga ne poštuje i s kojim nema nikakve dodirne točke – zauvijek, radi puke osobne koristi! I baš da je gospodin Lužin sav od suha zlata ili od briljanta u komadu, ni tada ne bi pristala da bude zakonita suložnica gospodina Lužina! Pa zašto je onda pristala? U čemu je vic? Što je posrijedi? Jasno je: radi sebe, radi svog komfora, čak ni da bi se spasila od smrti, ne bi se nikad prodala, a radi drugog se, eto, prodaje! Prodat će se radi dragog, obožavanog čovjeka! (...) Od toga neće biti ništa dok sam ja živ, neće, neće! Ne pristajem na to!”

Odjednom se trgne i zastane.

„Neće? A što ćeš učiniti da od toga ne bude ništa? Hoćeš li im zabraniti da se žrtvuju? A kakvo pravo imaš? Što im možeš zauzvrat obećati da bi stekao to pravo? Da ćeš njima posvetiti sav svoj život, svu svoju budućnost, *kad dovršiš studije i dobiješ namještenje*? To smo već čuli, ali to je na vrbi svirala, nego, što ćeš sada? Jer tu treba sad nešto učiniti, razumiješ li? A što sad radiš? Živiš na njihovoj grbači. Jer one dobivaju novac na račun mirovine, a dobivaju ga od gospode Svidrigajlovih! Kako ćeš ih očuvati od tih Svidrigajlovih, od tog Afanasija Ivanoviča Vahrušina, ti budući milijunašu, Zeuse, što upravljaš njihovom sudbinom? Za deset godina? Ali za deset godina majka će ti već oslijepjeti od pletenja rubaca, pa možda i od suza; iskopnjet će ti od posta; a sestra? Hajde, dosjeti se što može biti od tvoje sestre za deset godina, ili u toku tih deset godina? Jesi li se domislio?”

¹ Schleswig-Holstein – njemačka savezna pokrajina

6. Što od sljedećega pripovjedač u prvome odlomku polaznoga teksta zamjera Dunji?

- A. to što je bila ljubavnica oženjenu muškarcu
- B. to što se zaljubila u osobu različite boje kože
- C. to što se namjerava udati za nedostojna čovjeka
- D. to što je spremna ući u brak kako bi imala lagan život

(1 bod)

7. Koju osobinu pripovjedač pridaje Lužinu u prvome odlomku polaznoga teksta?

- A. požrtvornost
- B. proračunatost
- C. skromnost
- D. škrtost

(1 bod)

8. U kojoj je od sljedećih rečenica iskazana ironija?

- A. *Bilo vam je već dvadeset godina kad smo se posljednji put vidjeli: tada sam već shvatio kakvi ste.*
- B. *Ona bi živjela o kruhu i vodi, ali ne bi dušu prodala, ne bi dala svoju duševnu slobodu za komfor; ne bi je dala ni za cijeli Schleswig-Holstein, a kamoli za gospodina Lužina.*
- C. *Od toga neće biti ništa dok sam ja živ, neće, neće!*
- D. *Kako ćeš ih očuvati od tih Svidrigajlovih, od tog Afanasija Ivanoviča Vahrušina, ti budući milijunašu, Zeuse, što upravljaš njihovom sudbinom?*

(1 bod)

9. Koja pripovjedna tehnika prevladava u polaznome tekstu?

- A. dijalog
- B. pripovijedanje
- C. unutarnji monolog
- D. slobodni neupravni govor

(1 bod)

10. Na koji se književni lik, u kontekstu djela u cjelini, odnosi podcrtana riječ u sljedećoj rečenici?

Prodat će se radi dragog, obožavanog čovjeka!

- A. na Lebezjatnikova
- B. na Marmeladova
- C. na Raskoljnikova
- D. na Razumihina

(1 bod)

Giovanni Boccaccio, *Dekameron*

Valja da znate da su u našem gradu nekoć vladali lijepi i pohvalni običaji, od kojih se ni jedan do danas nije sačuvao, jer ih je škrtost, koja je skupa s bogatstvom zavladala gradom, sve iskorijenila. Među tim običajima bio je i taj da su se po fiorentinskim kućama sastajali plemići toga grada i sastavljali nevelike družbe, pazeć sveđ da se združe ljudi koji su lako i bez neprilike mogli snositi troškove, pa je danas jedan, a sutra drugi, svatko u određen dan, priređivao gozbu cijeloj družbi. (...) Među tim družbama bijaše i družba gospara Betta Brunelleschija. Ta se družba jako trudila da privuče k sebi Guida, sina Cavalcantea de' Cavalcanti. I ne bez razloga, jer on ne bijaše samo jedan od najboljih mislilaca na svijetu i izvrstan znalac naravne filozofije (za što je družba malo marila), već i ljubezan i pohvalna vladanja i ljeporječiv čovjek, te je sve ono što se priliči plemiću, znao bolje od drugih. Uz to vam bijaše on veoma bogat i umio je kao malo tko počastiti one koje je cijenio. No gospodar Bettu nije nikad pošlo za rukom da ga pridobije, te su on i njegovi drugovi mislili da je to stoga što je Guido, razmišljajući mnogo, zaboravljao na ljude. Budući da je naginjao Epikurovim nazorima, prosti je puk govorio, da razmišlja samo o tome kako da dokaže da nema boga. Jednog je dana Guido, kad je iz crkve Or San Michele izlazio i šetalištem degli Adimari stigao do crkve San Giovanni, kuda je često prolazio, zastao među mramornim grobnicama, koje su danas u crkvi Santa Reparata. Dok se nalazio među porfirnim stupovima, koji se ondje nalaze, i onim grobnicama te vratima crkve San Giovanni, koja su bila zatvorena, dojaše gospodar Betto sa svojom družbom s trga Santa Reparata, ugleda Guida među grobnicama i pripomenu:

– Hajde da ga malo bocnemo!

Podbodu konje i u šali, kao da će ga napasti, prije negoli je on opazio, nalete na nj i ovako mu kažu:

– Guido, ti ne mariš za našu družbu, ali kada dokažeš da nema boga, što ćeš onda raditi?

A Guido, videći da su ga opkolili, dosjetljivo odgovori:

– Gospodo, u svojoj mi kući možete reći što vas je volja!

Tada se odupre rukom o jednu od onih velikih grobnica i, kako je bio vitak, lako je preskoči i prebaci se na drugu stranu, te se tako njih oslobodi i ode. Oni se osupnuto stadoše ogledati i među se govoriti da je luđak i da ono što je rekao ništa ne znači, jer ovo mjesto, gdje su, jednako je njihovo kao i svih ostalih građana, a i Guidovo isto toliko. Gospodar Betto odgovori im:

– Budale ste vi što ga nijeste razumjeli! On nam je svojim odgovorom u malo riječi uljudno dobro odbrusio. Pogledate li pravo, ove su grobnice kuće pokojnika jer ovdje sahranjuju mrtvace i ovdje oni počivaju, a on je rekao da su to naše kuće da nam pokaže kako smo mi, i svi neobrazovani ljudi, u poređenju s njim i ostalim učenjacima, manje vrijedni nego mrtvac, i prema tome smo ovdje u svojoj kući.

11. U kojemu je od sljedećih primjera iskazana pripovjedačeva bliskost s osobama kojima se obraća?

- A. *Valja da znate da su u našem gradu nekoć vladali lijepi i pohvalni običaji,*
- B. *Među tim družbama bijaše i družba gospara Betta Brunelleschija.*
- C. *– Hajde da ga malo bocnemo!*
- D. *On nam je svojim odgovorom u malo riječi uljudno dobro odbrusio.*

(1 bod)

12. Zbog kojega su se razloga Betto i njegovi prijatelji odlučili našaliti s Guidom?

- A. jer je Guido bio ateist
- B. jer se Guido bavio znanošću
- C. jer se Guido nije htio družiti s njima
- D. jer Guido nije htio trošiti svoje bogatstvo

(1 bod)

13. Na kojemu se mjestu Guido susreo s Bettom i njegovom družinom?

- A. u crkvi Or San Michele
- B. na šetalištu degli Adimari
- C. ispred crkve San Giovanni
- D. na trgu Santa Reparata

(1 bod)

14. Koja je vrsta karakterizacije, uz socijalnu, prisutna u sljedećoj rečenici?

Valja da znate da su u našem gradu nekoć vladali lijepi i pohvalni običaji, od kojih se ni jedan do danas nije sačuvao, jer ih je škrtost, koja je skupa s bogatstvom zavládala gradom, sve iskorijenila.

- A. biološka
- B. etička
- C. govorna
- D. psihološka

(1 bod)

15. Kojim od sljedećih postupaka završava polazni tekst?

- A. poantom
- B. katarzom
- C. *in medias res*
- D. obraćanjem čitatelju

(1 bod)

Ivo Brešan, *Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja*

ŠKUNCA: Dobro, drugovi! Neću duljiti. Vi svi znate moj stav. Međutim, bez obzira na nj, ja sam svoj zadatak izvršio. Nabavio sam dramu, i već sam je otipkao u nekoliko primjeraka. Ali prije nego počnemo, ja bih vam još jednom skrenuo pažnju da komad nije za nas. Suviše je težak. I, ako vi pristajete, još ima vremena da ga promijenimo...

MAČAK: Šta imamo sad minjati? Ovo ili nešto drugo, isti je belaj.

PULJO: Na sastanku Narodnog fronta odlučili smo Amleta. I šta ćemo sad tute prasicu sedlati!

BUKARA: Nego kako! Ili kuj, il' ne mrči gaća!

ŠKUNCA *nervozno*: U redu, drugovi! Kad je tako, onda molim! Vi ste, družo Mate, kralj... vi ste, drugarice Maro, kraljica Gertruda...

PULJO: Vidi, vidi, bogati, udovica, pa trudna!

ŠKUNCA: ... vi ste, družo Mile, Polonije...

MAJKAČA: Eto ti na! Ako sam ja trudna, a ti si zato pola nje.

ŠKUNCA *Škoki i And'i*: Vas dvoje ste Hamlet i Ofelija... Ti si, Mačak, Laert...

MAČAK: Ja, znači, lajem... vau, vau...

ŠKUNCA: ... a ti si, Šimurina, Horacije...

ŠIMURINA: Šta sam ja?

ŠKUNCA: Horacije.

MAČAK *šapće mu u uho*: Odi, odi vamo, da ti kažem šta si.

PULJO *prilazi im i sluša*: Šta, šta, šta... Pa da šta je nego Kuracije!

ŠKUNCA *dijeli im skripte*: A sad da vidimo! Probat ćemo ovako nasumce. Eto, recimo, scena između kralja i Hamleta iz prvog čina. Stranica 20, molim! Počnite, družo sekretaru! Vi ste kralj. Odavde.

Pokazuje mu.

BUKARA: Šta, da čitam, je li? Makni se, Mare, tamo, daj mi mista... *Čita monotono i nespretno.*

„Za tvoju ćud je dično, Hamlete, i nježno je što tim tugovanjem toliko častiš oca svojega...” Odnija ga vrag šta je zapetljan! Šta ne može reći u dvi beside, ki čovik čoviku: Lipo je, brte, od tebe šta se toliko kidaš za ćaćom... *Čita*: „Al treba znati da je i tvoj otac izgubio svog oca, a i njegov je izgubio svog...” Ma nemoj mi reći! U velike li si mi ti mudrolije udarija! Pa kud će, brte, nego ga izgubiti?

Lipo li bi to bilo da mi ćaća onako star i nemoćan jošte sidi za kominom u kući, i da je š njime još i njegov ćaća i njegovoga ćaće ćaća. Moga bi k vragu koliko sam dug i širok... *Čita*: „To je grijeh spram neba, grijeh spram mrtvih i grijeh protiv prirode i ludost spram ra-razuma, što zbori sve o smrti o-ta-ta-otaca i od prvog mrtvaca pa sve do onog, što je danas umro, do-dovikuje nam:

Tako mo-mora biti...” E, tute mu ga ne razumim ni crne ni bile. Ma pogledaj, molim te, šta je on ovde nadrobija: te nebo, te mrtvi, te priroda, te ludost, te razum, te smrt, i onda ti na koncu još veli:

„To mu ga tako mora biti!” Jesi li ti ono, učitelju, reka da je to niki veliki čovik? Meni se pari da njemu nisu sve daske na mistu.

ŠKUNCA: Samo vi, družo sekrete, hrabro nastavite! To su za sada još ovako... sitne poteškoće.

BUKARA *čita*: „Al istrajati tvr-do-gla-gla-gla-...” nek ide u božju mater, i on i ko mu je dâ pero u ruke!

Nije to, brte, za svakoga! Ovo ti je, moj učitelju, nika budalina. Ne moš ga uhvatiti ni za glavu ni za rep.

ŠKUNCA *smije se trijumfalno*: A što ja mogu, drugovi? Ja sam vam odmah rekao da je tekst pretežak.

BUKARA: Ne, ne, ti si se privarija, učitelju. Ništa tute nije teško. Nego, brte, kad si pismen, lako te čitam, a kad si nepismen, ne mogu nikako. Eto, to ti je! Glavu dajem da je moja pokojna baba Stana bila triput jača na peru od njega... Nema druge, nego ti ćeš ovo morati da popraviš. Ne može to ovako ostati!

ŠKUNCA: Da popravim? Šta je vama? Ja da popravim Šekspira, najvećeg engleskog pisca svih vremena! Oprostite, ali ja se to ne usuđujem.

BUKARA: Ne beri ti brige, druškane. Šta onda ako je on tamo u nikoj buržoaskoj Engleskoj pisac! Ja sam zato tute, u jednoj socijalističkoj zemlji sekretar partijskog aktiva. Samo ti popravi, a on može da ti puše otraga.

16. Koja je tema polaznoga teksta?

- A. ljubav prema književnosti
- B. uprizorenje kazališnoga komada
- C. važnost opusa Williama Shakespearea
- D. utjecaj književnosti na običnoga čovjeka

(1 bod)

17. Koje je Bukarino mišljenje o tekstu Williama Shakespearea koji čita?

- A. Poučan je.
- B. Vulgaran je.
- C. Nerazumljiv je.
- D. Humorističan je.

(1 bod)

18. Koju je ulogu iz tragedije *Hamlet* Williama Shakespearea učitelj dodijelio Bukari?

- A. ulogu Hamleta
- B. ulogu Horacija
- C. ulogu Klaudija
- D. ulogu Polonija

(1 bod)

19. Koja je od sljedećih paradoksalnih tvrdnja o odnosu učitelja i seljaka točna?

- A. Seljaci cijene Williama Shakespearea više nego učitelj.
- B. Učitelj se izražava lokalnim, a seljaci književnim jezikom.
- C. Seljaci imaju veću moć odlučivanja u zajednici od učitelja.
- D. Učitelj želi pojednostavniti *Hamleta*, a seljaci se s tim ne slažu.

(1 bod)

20. Na koju osobinu **ne upućuje** igra riječi u dijalogu seljaka u polaznome tekstu?

- A. na dovitljivost seljaka
- B. na primitivnost seljaka
- C. na podrugljivost seljaka
- D. na dobronamjernost seljaka

(1 bod)

Antonija Bilić Arar, *O čemu govorimo kad na hrvatskome govorimo o umjetnoj inteligenciji, o AI-u ili UI-ju?*

„Drago mi je da malo diskutiramo o temama vezanim za umjetnu inteligenciju, a koje se ne svode na skor, ali sigurnu propast čovječanstva”, komentirao je zamjenik ravnatelja CARNET-a kad sam mu se obratila sa zahtjevom za komentar na ovu temu.

Istina, tema, odnosno dilema o kojoj sam ga pitala možda se čini nebitnom, ali kolegama iz Netokracije, a i meni, već se nekoliko puta dogodilo da ostanemo zbunjeni kad bismo u priči o umjetnoj inteligenciji naišli na pokratu – UI.

Zbunjen je bio i kolega Marin Pavelić slušajući nedavno u EU parlamentu raspravu o Aktu o umjetnoj inteligenciji, pa je u šali komentirao da nije siguran o čemu se raspravlja, o umjetnoj inteligenciji ili korisničkome sučelju.

Naravno da ima smisla da se u hrvatskome jeziku kao pokrata za umjetnu inteligenciju upotrebljavaju početna slova tih riječi, što daje – UI. Zbunjenost nastaje iz toga što je UI u tehnološkome svijetu uvriježena pokrata za nešto drugo – *user interface*, odnosno korisničko sučelje.

U konkretnome slučaju Akta o umjetnoj inteligenciji, objašnjava Nevena Erak Camaj, akreditirana konferencijska prevoditeljica za hrvatski jezik u institucijama Europske unije, u službenome prijevodu teksta upotrebljava se pokrata UI:

Kad je riječ o usmenome prevođenju u institucijama Europske unije, najvažnije je pravilo slijediti terminologiju koja je zadana službenim pravnim tekstom ili tekstovima koji su podloga onomu o čemu se raspravlja. Katkad u radu radnih skupina stručnjaci koji izravno sudjeluju u raspravama znaju dati svoj osvrt i uputiti na izraze koji su u toj grani djelatnosti uvriježeni ili možda češći od onoga što je prisutno u službenim materijalima, tako da i prevoditelji znaju materiju približiti prikladnijom terminologijom. To osobito pomaže ako postoji više varijanti prijevoda pojedinih termina, što je zapravo često jer su pravnu stečevinu prevodile različite organizacije.

U ovome konkretnom slučaju u službenome prijevodu teksta Akta o umjetnoj inteligenciji navedena je pokrata UI za pojam umjetne inteligencije dok se u svakodnevnome govoru, ali i u dobrome dijelu medija upotrebljava ona na koju smo svi navikli – AI.

CARNET se, dodaje zamjenik ravnatelja te ustanove, u službenim dokumentima vodi pojmovima koji se navode u višim propisima, ali:

Kad god možemo, upotrebljavamo puni naziv umjetna inteligencija, ali za očekivati je da će se u neformalnoj komunikaciji upotrebljavati i hrvatska i engleska verzija pokrate. UI može biti zbunjujuće samo izvan konteksta, ali većinom se upotrebljava u komunikaciji ili tekstovima o umjetnoj inteligenciji pa je prilično jasno da se ne govori o korisničkome sučelju.

Tema prevođenja tehnoloških termina na hrvatski jezik uvijek je polarizirajuća i, priznajem, razumijem oba tabora. I one koji naglašavaju da nema razloga da baš uvijek i nekritički preuzimamo engleske riječi i pokrate jer imamo adekvatne riječi u hrvatskome jeziku, ali i one koji podsjećaju na to da je engleski jezik jednostavno neslužbeni službeni jezik tehnologije, koja se razvija toliko brzo da se ti termini udomaće prije nego ih stignemo prevesti.

Erak Camaj, osim prevođenjem u institucijama EU-a, kao suosnivačica svojega *startupa* bavi se i umjetnom inteligencijom, odnosno prirodnom obradom jezika. S obzirom na to da stoji, kako kaže, s po jednom nogom u oba svijeta, ona se, priznaje, zna zbuniti:

U profesionalnome se radu dotičem i umjetne inteligencije i rada u institucijama, pa me pokrata UI ponekad zbunjuje i često u mikrofon ispalim AI! Svejedno, čini mi se da će, barem u okvirima europskih institucija, pokrata UI za umjetnu inteligenciju s vremenom postati uvriježena, a vjerujem da će se uvriježiti i u mojem vokabularu. U svijetu stvarne primjene svakako će ostati AI.

Prilagođeno prema: www.netokracija.com

21. Koja je namjena polaznoga teksta?

- A. potaknuti ljude na korištenje tehnologijom umjetne inteligencije
- B. informirati javnost o prednostima i nedostacima umjetne inteligencije
- C. uputiti na upotrebu različitih pokrata za umjetnu inteligenciju u hrvatskome jeziku
- D. poučiti čitatelje o terminologiji vezanoj uz umjetnu inteligenciju u institucijama EU-a

(1 bod)

22. Koja je najčešća tema rasprava vezanih uz umjetnu inteligenciju prema mišljenju zamjenika ravnatelja CARNET-a?

- A. nesigurnost oko nazivlja za umjetnu inteligenciju
- B. utjecaj medija na percepciju umjetne inteligencije
- C. povezanost umjetne inteligencije i korisničkih sučelja
- D. prijetnja umjetne inteligencije za opstanak ljudskoga roda

(1 bod)

23. Zbog kojega se razloga pojedinci nerado koriste pokratom UI za umjetnu inteligenciju?

- A. jer je ona proizašla iz neformalnoga svakodnevnog govora
- B. jer ne odobravaju nekritičku uporabu engleske inačice pokrate
- C. jer ta pokrata u svijetu tehnologije već označava određeni pojam
- D. jer se ona ne nalazi u formalnim nacionalnim i nadnacionalnim dokumentima

(1 bod)

24. Koji je izvor ovlaštenim prevoditeljima u institucijama Europske unije najvažniji pri odabiru terminologije?

- A. službeni dokumenti
- B. osvrti radnih skupina
- C. uvriježena govorna praksa
- D. postojeći prijevodi drugih organizacija

(1 bod)

25. Što je od sljedećega iskazano o Neveni Erak Camaj?

- A. Pravnica je po struci.
- B. Bavi se poduzetništvom.
- C. Članica je Europskoga parlamenta.
- D. Sudjelovala je u kreiranju Akta o umjetnoj inteligenciji.

(1 bod)

Upute za pisanje seminarskoga i diplomskoga rada

1. UVOD

Upute koje slijede rezultat su prikupljanja, raščlambe, razrade, uopćavanja i preinake različitih dosad objavljenih informacija o pisanju stručnih i znanstvenih radova. Glavni izvori podataka za njihovu izradu bili su interni materijali pripremani za studente Ekonomskoga fakulteta u Zagrebu, odnosno već objavljeni priručnici i knjige u kojima su se mogle pronaći informacije o pisanju i oblikovanju stručnih i znanstvenih radova. Upute za pisanje seminarskoga i diplomskoga rada objavljuju se s namjerom da studentima pomognu pri izradi seminarskih radova i diplomskoga rada. Skupina asistenata Ekonomskoga fakulteta u Zagrebu ponukana brojnim upitima i neupućenošću studenata, odlučila je 1996. godine izraditi upute za pisanje seminarskih i diplomskih radova. Prva inačica uputa dorađena je 1999. godine. Upute su dopunili suvremenim znanjima iz područja pisanja stručnih radova, kao što su primjena računala i pojava digitalnih publikacija. Navedene su upute korištene neobvezatno, a ponajprije su ih rabili njihovi urednici i priređivači. Stoga je 2002. godine uprava Ekonomskoga fakulteta u Zagrebu odlučila standardizirati upute za pisanje seminarskih i diplomskih radova na razini Fakulteta.

Pri izradi seminarskoga, a posebice diplomskoga rada, studenti često posjećuju različita poduzeća i/ili ustanove, ovisno o izabranome području i predmetu rada. Tijekom posjeta nemojte zaboraviti da ste student našega Ekonomskog fakulteta u Zagrebu te da u tome svojstvu predstavljate Fakultet i Sveučilište. Stoga, neka vaše ponašanje bude na akademskoj razini, a dojam koji ostavite besprijekoran. Imajte na umu da će zahvaljujući takvom ponašanju biti uspješnije ostvarena buduća suradnja sa studentima Fakulteta, koji će sličan ili isti projekt raditi nekom drugom prilikom.

Urednice

2. SVRHA PISANJA RADA

2.1. Svrha seminarskoga rada

Seminarski rad stručna je obrada izabrane teme. Izradom seminarskoga rada student pokazuje teorijsko i praktično znanje, kao i sposobnost služenja aktualnom domaćom i stranom literaturom u pisanoj obradi. Ciljevi su izrade seminarskoga rada: proširenje i produbljivanje znanja iz sadržaja nastavnoga programa, stjecanje iskustva u pisanju stručnih radova. Preporučljiv je opseg seminarskoga rada 10 – 15 stranica.

2.2. Svrha diplomskoga rada

Diplomski je rad samostalan stručan rad u kojemu student pod vodstvom nastavnika mentora obrađuje izabranu temu. Student koji je položio ispite, izradio seminarske radove i izvršio druge obveze predviđene nastavnim planom i programom studija, izradom diplomskoga rada dokazuje sposobnost samostalnoga rješavanja složenoga problema. Ciljevi su izrade diplomskoga rada dokazati: sposobnost primjene teorijskih i praktičnih znanja stečenih tijekom studija, sposobnost primjene znanstvenih metoda i instrumentarija u obradi problema i izradi rada, sposobnost samostalnoga služenja odgovarajućom domaćom i inozemnom literaturom, tj. korištenje spoznaja, činjenica i stavova objavljenih u navedenim izvorima. Preporučljiv je opseg diplomskoga rada 30 – 50 stranica.

Prilagođeno prema: www.efzg.unizg.hr

26. Koja je namjena uvodnoga dijela polaznoga teksta?

- A. informirati studente o tome kako su nastale upute
- B. uspostaviti suradnju između studenata i poduzeća
- C. predstaviti studentima Ekonomski fakultet u Zagrebu
- D. pomoći studentima u pisanju seminarskih i diplomskih radova

(1 bod)

27. Što se postiže izravnim obraćanjem čitateljima u polaznome tekstu?

- A. etičko upozorenje
- B. kritički stav prema čitateljima
- C. objektivnost u iznošenju uputa
- D. akademska jednakost profesora i studenata

(1 bod)

28. Koja je od sljedećih tvrdnja iskazana u polaznome tekstu?

- A. Studenti su samoinicijativno izradili upute za pisanje stručnih i znanstvenih radova.
- B. Upute za pisanje stručnih i znanstvenih radova ujednačene su na fakultetskoj razini.
- C. Prve standardizirane upute za pisanje stručnih i znanstvenih radova objavljene su 1996. godine.
- D. Upute za pisanje stručnih i znanstvenih radova nadopunjene su digitalnim izdanjima znanstvenih radova.

(1 bod)

29. Za koji je od sljedećih funkcionalnih stilova karakteristična struktura polaznoga teksta?

- A. za administrativni
- B. za književnoumjetnički
- C. za publicistički
- D. za razgovorni

(1 bod)

30. U kojoj je od sljedećih rečenica iskazana subjektivnost autorica?

- A. *Upute za pisanje seminarskoga i diplomskoga rada objavljuju se s namjerom da studentima pomognu pri izradi seminarskih radova i diplomskoga rada.*
- B. *Tijekom posjeta nemojte zaboraviti da ste student našega Ekonomskog fakulteta u Zagrebu te da u tome svojstvu predstavljate Fakultet i Sveučilište.*
- C. *Preporučljiv je opseg seminarskoga rada 10 – 15 stranica.*
- D. *Diplomski je rad samostalan stručan rad u kojemu student pod vodstvom nastavnika mentora obrađuje izabranu temu.*

(1 bod)

II. Književnost

Zadatci bez polaznoga teksta

Zadatci višestrukoga izbora

U zadatcima višestrukoga izbora od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.
Točan odgovor morate označiti znakom X na listu za odgovore.
Točan odgovor donosi jedan bod.

31. U kojemu je od sljedećih primjera upotrijebljena metonimija?

- A. *U daljini, među granjem, selo
Pruž a molbu tornja k nebu skrušeno,*
- B. *Kao samrt tamna, kao život sjajna
Maćuhica cvate, ali ne miriše –*
- C. *Ljubav bol je najveća,
Prosti, ah, oprosti:*
- D. *Vaj, ja sam mrtvac – sad ih znam:
Sahraniše me živa, zar ih nije sram!*

(1 bod)

32. Koja se od sljedećih tvrdnja **ne odnosi** na početak *Judite* Marka Marulića?

*Dike ter hvaljen'ja presvetoj Juditi,
Smina nje stvoren'ja hoću govoriti;
Zato ću moliti, Bože, tvoju svitlost,
Ne htij mi kratiti u tom punu milost.*

- A. Prisutna je invokacija.
- B. Neki su izrazi u inverziji.
- C. Ostvaren je postupak *deus ex machina*.
- D. Stihovi su dvostrukorimovani dvanaesterci.

(1 bod)

33. Za koju je književnu vrstu karakterističan postupak retardacije?

- A. za ep
- B. za novelu
- C. za lirsku pjesmu
- D. za dramu u stihu

(1 bod)

34. Kojoj vrsti romana pripada djelo u kojemu se nalazi sljedeći ulomak?

12. prosinca

Dragi Wilhelme, meni je tako kao što je moralo biti onim nesretnicima za koje se vjerovalo da ih progoni zao duh. Nekad me zgrabi, nije strah, nije pomama – neka unutarnja bjesomučnost kao da hoće da mi razdre grudi! Jao, jao! A onda lunjam i lutam u ovo godišnje doba neskloro čovjeku, u strašne noćne ure.

- A. epistolarnomu romanu
- B. monološko-asocijativnomu romanu
- C. romanu ideja
- D. romanu struje svijesti

(1 bod)

35. Koja se od sljedećih tvrdnja odnosi na hrvatsku renesansnu književnost?

- A. Tematski je bila povezana s katoličkom obnovom, a u stilu je dominirala kićenost.
- B. Razvijala se unutar društveno-političkoga pokreta kojemu je cilj bio buđenje nacionalne svijesti.
- C. Obilježio ju je regionalizam, a u djelima su se prikazivali društveni i obiteljski problemi te se kritizirala onodobna stvarnost.
- D. Pojavila se u nekoliko književnih krugova na našoj obali, a književnici su u svojim djelima težili postizanju sklada u temi i kompoziciji.

(1 bod)

36. Koje književnopovijesno razdoblje u hrvatskoj književnosti, prema nekim teoretičarima književnosti, započinje novelom *Moć savjesti* Antuna Gustava Matoša?

- A. renesansa
- B. barok
- C. realizam
- D. moderna

(1 bod)

37. Koji je od sljedećih pjesnika pisao dijalektalnu poeziju na istarskoj čakavštini?

- A. Antun Branko Šimić
- B. Silvije Strahimir Kranjčević
- C. Tin Ujević
- D. Vladimir Nazor

(1 bod)

38. S kojim književnim djelom Ranko Marinković u romanu *Kiklop* uspostavlja intertekstualnu vezu u sljedećim rečenicama?

A da je njemu barem imalo stalo kako sam ja! Vraga mu je stalo! Tek tako dosađuje... A možda i zato da bi pokazao kako i on poznaje mene, Yoricka-ludu, pijanduru višeg stupnja.

- A. s djelom *Hamlet*
- B. s djelom *Patnje mladog Werthera*
- C. s djelom *Preobražaj*
- D. s djelom *Zločin i kazna*

(1 bod)

39. Koji je od sljedećih epova barokni ep?

- A. *Judita* Marka Marulića
- B. *Osman* Ivana Gundulića
- C. *Eneida* Publija Vergilija Marona
- D. *Smrt Smail-age Čengića* Ivana Mažuranića

(1 bod)

40. Iz kojega je književnog djela sljedeći primjer?

Međutim je u gradu stao kipjeti kvasac, počele izbijati vidljivo priprave za budući izbor dvaju zastupnika u sabor. Glava pokreta, kanonik Vukasović, bio je uman čovjek, od prirode bogato nadaren, a naukom prosvijetljen, te ne samo porijeklom i imenom nego i duhom svojim pravi narodni aristokrat. On je brzo shvatio pokret što ga je u Zagrebu uz grofa Draškovića pripravljaao Gaj.

- A. iz djela *Kiklop*
- B. iz djela *Kip domovine leta 188**
- C. iz djela *Posljednji Stipančići*
- D. iz djela *Prijan Lovro*

(1 bod)

41. Na koji se književni lik iz novelistike Antuna Gustava Matoša odnosi sljedeća rečenica?

Taj karikaturalno oblikovan lik pogiba pod nogama mađarskih vojnika te postaje simbolom stradanja hrvatskoga čovjeka.

- A. na Fanny
- B. na Kamenskoga
- C. na Pepicu
- D. na Solusa

(1 bod)

42. Koji književni lik izgovara sljedeće rečenice?

O, kako si dobra, Beatrice! Jedina moguća svjetlost u svemu tome bila bi nečija čista ruka na mojoj tamnoj glavobolji! Pod magnetom nečije etičke inteligencije ja bih još mogao da sve to sperem sa sebe, u takvoj jednoj imaginarnoj nadzemaljskoj harmoniji ja bih još mogao da nađem svoj raison d'être, i moj talenat mogao bi da se obrazloži, da se potvrdi, ja bih mogao da radim, da stvaram, da živim, da ozdravim – da izađem iz toga...

- A. Hamlet
- B. Leone Glembay
- C. Melkior Tresić
- D. Werther

(1 bod)

III. Hrvatski jezik

Zadatci višestrukoga izbora

U zadacima višestrukoga izbora od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.

Točan odgovor morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Točan odgovor donosi jedan bod.

43. Koja je od sljedećih rečenica napisana u skladu s pravilima o pisanju velikoga i maloga početnog slova?
- A. Školski časopis *Modra lasta* u izdanju Školske knjige mladi u hrvatskim školama čitaju od 1954. godine.
 - B. Alice Munro, kanadska književnica, svojim je kratkim pričama zaslužila Nobelovu Nagradu za Književnost 2013. godine.
 - C. U srednjoj i južnoj Dalmaciji uz odlagališta otpada može se zamijetiti mali Indijski mungos, invazivna strana vrsta sisavca podrijetlom iz Azije.
 - D. Nakon potresa 558. godine urušila se glavna kupola istanbulske Velike Svete Džamije Aje Sofije, a izgradnja nove povjerena je Izidoru mlađemu.

(1 bod)

44. Koja je od sljedećih riječi napisana u skladu s normom hrvatskoga standardnog jezika?

- A. djevojčin
- B. pješćan
- C. smečkast
- D. zapećen

(1 bod)

45. U kojoj je od sljedećih rečenica podcrtana riječ naglašena?

- A. Je li im se svidio?
- B. Nije ih uspjela donijeti.
- C. Marko će mu povjerovati.
- D. Jesi li ti svjestan opasnosti?

(1 bod)

46. Koja je gramatička (oblikotvorna) osnova u riječi *gledateljica*?

- A. gled-
- B. gleda-
- C. gledatelj-
- D. gledateljic-

(1 bod)

47. U kojoj je od sljedećih rečenica upotrijebljen načinski prilog?

- A. Cijelo ljeto radio je poput mrava.
- B. Oduševilo ga je to predivno selo.
- C. Trčao je kao da mu je posljednja utrka.
- D. Slučajno je ugledao njezinu sliku u izlogu.

(1 bod)

48. Koliko se različitih glagolskih vremena pojavljuje u sljedećoj rečenici?

Nakon dugotrajnoga hodanja našao sam se pored zapuštenoga puta te osjetih kako ovdje ne bijaše već odavna ljudske stope iako ne stigoh daleko od glavne ceste uz koju su rasli visoki čempresi.

- A. dva
- B. tri
- C. četiri
- D. pet

(1 bod)

49. Koja je zamjenica u sljedećoj rečenici u dativu?

U toj im je ulici prišla žena, a kasnije nitko nije mogao posvjedočiti da ju je vidio s njima.

- A. toj
- B. im
- C. ju
- D. njima

(1 bod)

50. Koja je od sljedećih rečenica napisana u skladu s normom hrvatskoga standardnog jezika?

- A. Znaš vrlo dobro da me to smeta.
- B. Ne mogu vjerovati da si me lagala.
- C. Ana se suosjećala sa svima koji su patili.
- D. Čuo sam da je prošloga mjeseca Matija oženio Sanju.

(1 bod)

51. U kojoj je od sljedećih rečenica riječ *šuma* u službi izravnoga objekta?

- A. Bili smo sretni kad smo napokon stigli u šumu.
- B. Nije ni pomišljao na šumu koja mu je nekad toliko značila.
- C. Mnogi nisu povjerovali da je moj otac jučer u Slavoniji kupio šumu.
- D. Priča se da je upravo on donirao novac za šumu uništenu u požaru.

(1 bod)

52. Koja od sljedećih rečenica **nije besubjektna**?

- A. Sniježi cijeli dan.
- B. Svitalo je ponad grada.
- C. Šuška se o njihovoj vezi.
- D. Budimo se iz duboka sna.

(1 bod)

53. Koja je od sljedećih tvorenica nastala čistim slaganjem?

- A. blagdan
- B. brodovlasnički
- C. jugozapad
- D. suncobran

(1 bod)

54. Kojoj vrsti leksema pripada podcrtana riječ u sljedećoj rečenici?

Vinkovčani se raduju Vinkovačkim jesenima.

- A. egzonimima
- B. ekonimima
- C. eponimima
- D. etnicima

(1 bod)

55. Koji je od sljedećih frazema bliskoznačan značenju sljedeće rečenice?

Tomislav postupa naglo i nepromišljeno.

- A. hodati po jajima
- B. ići grlom u jagode
- C. kupiti mačka u vreći
- D. dolijevati ulje na vatru

(1 bod)

56. Koja je od sljedećih rečenica napisana kajkavskim narječjem?

- A. Saka me kotriga boli, v kičmi žiga kak žerjavka, možđani mi vre.
- B. Bukar je zaspao ima i dvi ure i ako prikinete govor, čut ćete kako 'rče!
- C. U život treba poći naoružan dobrom namjerom, jakom vjerom i lijepom riječi.
- D. Vajalo bi posteje uredit, puć do peškarije dobiti sardel za ispeć dicit za obid.

(1 bod)

57. Koja se od sljedećih tvrdnja odnosi na prvi hrvatski rječnik?

- A. To je dvojezični rječnik.
- B. To je trojezični rječnik.
- C. To je četverojezični rječnik.
- D. To je peterojezični rječnik.

(1 bod)

Zadatak višestrukoga izbora s nadopunjavanjem

U zadatku višestrukoga izbora s nadopunjavanjem (58.1. – 58.5.) od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.

Točan odgovor morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Svaki točan odgovor donosi jedan bod. U zadatku višestrukoga izbora s nadopunjavanjem (58.1. – 58.5.) moguće je ostvariti 5 bodova.

- 58.** Henrik Ibsen, norveški dramatičar, znatno je utjecao na razvoj drame i kazališta u 19. i 20. stoljeću, a njegova se drama *Nora* ili *Lutkina kuća* smatra jednim od najboljih primjera moderne građanske, tj. psihološke drame.

(1.) _____ pročitaj tekst o drami Henrika Ibsena *Nora* ili *Lutkina kuća*. U središtu je drame sukob između Nore i njezina supruga Torvalda Helmera. (2.) _____, u trenutku kad uviđa da su njezinim životom uvijek upravljali muškarci (najprije njezin otac, a zatim Helmer), Nora donosi (3.) _____ odluku: napušta muža i djecu kako bi otkrila svoj identitet. Dakle, Ibsenova drama problematizira (4.) _____ odnose.

Drama ima simboličan dvostruki naslov: *Nora* ili *Lutkina kuća*. To nije slučajno – svaki naslov ima svoje značenje u odnosu na tekst. Koji se tebi više sviđa? (5.) _____ svoj odgovor.

58.1.

- A. Pomno
- B. Pronicljivo
- C. Sadržajno
- D. Skladno

(1 bod)

58.4.

- A. patricijske
- B. patrijarhalne
- C. patriotske
- D. patronažne

(1 bod)

58.2.

- A. Naime
- B. Naravno
- C. Štoviše
- D. Zaista

(1 bod)

58.5.

- A. Anticipiraj
- B. Argumentiraj
- C. Asociraj
- D. Ažuriraj

(1 bod)

58.3.

- A. drastičnu
- B. letargičnu
- C. nehotičnu
- D. skeptičnu

(1 bod)

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI TI

HRVATSKI JEZIK

DRŽAVNA MATURA
šk. god. 2024./2025.

SAŽETAK

HRV.74.HR.R.K2.16

61348

Pročitajte polazni tekst.

Sažetak oblikujte kao zaokruženu cjelinu s **uvodom, razradom i zaključkom**.

Pazite da Vaš sažetak bude **pravopisno, gramatički i leksički točan**.

U sažetak morate uvrstiti sve smjernice.

Sažetak mora imati **200 – 250** riječi.

Mija Dropuljić, *Put putujem*

Potreba za putovanjem ukorijenjena je duboko u ljudskoj prirodi. Još od najranijih vremena čovjek je živio neprestano se krećući u potrazi za hranom. Razvojem i usavršavanjem poljoprivrede nomadski način života prestao je biti neophodan, ali potreba za otkrivanjem novih mjesta nije nestala. Ta iskra radoznalosti u nama čeka da je potpalimo novim iskustvima i nezaboravnim doživljajima.

Suvremeni čovjek voli isplanirati svoje životne aktivnosti, stoga često i željenomu putovanju prethode mjeseci promišljanja o destinaciji i planiranje putovanja. Mnogi znanstvenici tvrde da odgođeno zadovoljstvo, naročito ako je povezano s putovanjem, donosi veći užitak nego samo putovanje. Istraživanje provedeno na sveučilištu u Cornwallu pokazalo je da su ispitanici koji su iščekivali trenutak da odu na odmor mnogo sretniji sa svojim životom, da imaju manje negativnih ili neugodnih emocija, zadovoljniji su svojom obitelji, financijama i zdravljem u usporedbi s ispitanicima koji su odjednom odlučili putovati. Činjenica da očekujemo dobre stvari i da znamo da su one pred nama, a putovanja su izrazito poželjna iskustva, može biti izvor radosti dugo vremena. Planiranje putovanja može biti naročito uzbudljivo zato što često znamo taman toliko o mjestu na koje idemo i o tome što ćemo ondje raditi da možemo početi zamišljati ugodne detalje budućega izleta, poput ležanja na plaži, planinarenja, mirisa borova, nezaboravnih gastronomskih užitaka. Istovremeno dosta detalja i ne znamo, što ostavlja prostor za uzbudljivu neizvjesnost i razmišljanje o tome što bi nas sve tamo moglo čekati. Drugim riječima, počinjemo putovati čim počnemo razmišljati o putovanju, tvrde autori studije. To je dovoljan razlog da, ako trenutačno i nemate mogućnost da nekamo odete, barem počnete planirati neko buduće putovanje: užitak će biti čak i veći, kao i dobrobiti za vaše mentalno zdravlje nego da ste odmah sjeli u auto i odvezli se na more.

Osim pripreme putovanja i sam čin putovanja utječe na vaše mentalno zdravlje. Stres kod kuće, na poslu i u školi čini vas napetima, nemirnima, razdražljivima, krade vam elan i energiju, ograničava vaše sposobnosti, a putovanje vam daje priliku da se na neko vrijeme odmaknete od uzročnika stresa. Ono omogućuje da u drukčijim okolnostima preispitate svoj način života, navike, postupke i razmišljanja te da u konačnici eliminirate uzročnike nezadovoljstva i depresije, sagledavajući ih iz nekoga drugog kuta. Studija Sveučilišta Modul u Beču potvrđuje da redovita putovanja i izleti mogu pomoći u smanjenju stresa i donijeti unutarnji mir. Putovanje također može ojačati odnose u obitelji, pogotovo odnos s partnerom, može stvoriti novu razinu intimnosti i povjerenja. Nadalje, upoznavanje novih mjesta, ljudi i kultura može promovirati takozvano multikulturalno učenje. To vam omogućuje rješavanje problema na nove načine, povećanje svijesti o okolišu i razbijanje predrasuda. Nadalje, putovanje proširuje vaš pogled i perspektivu te se možete bolje nositi s izazovima. Nemojte zaboraviti da je većina ljudi na putovanjima daleko aktivnija nego kod kuće. Upravo turistička šetnja

s ciljem upoznavanja određenoga mjesta, obilazak muzeja i znamenitosti, pješaćenje planinarskim stazama, skijanje, plivanje u moru samo su neki od sadržaja koji zahtijevaju tjelesnu aktivnost i tako doprinose cjelokupnomu zdravlju (poboljšavaju cirkulaciju i čuvaju zdravlje srca i krvožilnoga sustava, preventivno djeluju protiv nastanka dijabetesa...).

Treba upozoriti i na mračnu stranu putovanja o kojoj se baš i ne govori. Objavljene fotografije pojedinaca na društvenim mrežama prikazuju prijeđene kilometre, mjesta boravka i posjećene turističke atrakcije, ali realnost je da svako putovanje nosi određenu dozu anksioznosti, remeti prirodni ritam organizma i razdvaja osobu od obitelji i prijatelja, piše *The Huffington Post*. Mnoge osobe počinju svoj identitet zasnivati na tome kamo su putovale i koliko često. Stalno su izložene novim stimulansima, novomu okruženju, pa se teže vežu uz mjesta i teže zadržavaju postojeće prijatelje, pogotovo ako ti prijatelji ne putuju i nemaju zanimljive priče koje oni stalno iščekuju. Ono što nije objavljeno za njih nije bilo, stoga su vrlo frustrirani ako se stalno ne putuje i stalno nešto novo ne bilježi. S medicinske točke gledišta česta i dugotrajna putovanja donose neprekidan sindrom *jet lags* jer dolazi do poremećaja prirodnoga ritma spavanja zbog prelaska kroz različite vremenske zone. Također, ako putnici nisu dovoljno pripremljeni na novo, mogu doživjeti pravi kulturni šok, što ih frustrira. Zemlje i ljudi razlikuju se – ono što je vama normalno, možda nije normalno na drugoj strani svijeta. Važno je biti znatiželjan i otvoren za nova iskustva i doživljaje i uživati u nepoznatome, ali nisu svi na to spremni.

Živimo u divnome svijetu koji je put ljepote i avantura kojima nema kraja ako ih tražimo otvorenih očiju jer, kao što je Antun Gustav Matoš rekao: „Ne putuje onaj koji mnogo putuje, već koji doživljava.” Stoga putujte, ali se dobro pripremite za putovanje, ne dajte da vas poteškoće na putu oneraspolože i frustriraju. Vratite se obogaćeni, kao pripovjedači koji će s dragim osobama podijeliti svoja iskustva.

Prilagođeno prema: www.novolist.hr, www.zivim.jutarnji.hr

Smjernice za pisanje sažetka

Pročitajte zadani tekst.

Sažmite polazni tekst svojim riječima:

- tako da navedete opće podatke o polaznome tekstu
- tako da odredite namjenu i temu teksta
- tako da navedete osnovne misli teksta i pojedinosti koje ih podupiru
- tako da odredite autorov stav o temi.

ZADATAK ZA PISANJE ŠKOLSKOGA ESEJA

Franz Kafka, *Preobražaj*

Polazno pitanje

Na koji način posao i obiteljska očekivanja oblikuju Gregorov život?

Polazni tekst

„Gregore”, reče sad otac iz susjedne sobe slijeva, „došao je gospodin prokurist i raspituje se zašto nisi otišao ranim vlakom. Mi ne znamo što bismo mu rekli. Uostalom, on želi i razgovarati s tobom osobno. Dakle, molim, otvori vrata. Bit će tako dobrotiv da te ispriča zbog nereda u sobi.” „Dobro jutro, gospodine Samsa”, vikne prokurist ljubazno u međuvremenu. „Nije mu dobro”, reče majka prokuristu, još dok je otac govorio na vratima, „nije mu dobro, vjerujte mi, gospodine prokuristu. Kako bi inače Gregor propustio vlak! Mladiću je samo posao na umu. Gotovo se ljutim što nikada na večer ne izlazi; sada je bio osam dana u gradu, ali svake je večeri bio kod kuće. Sjedi tu s nama za stolom i šutke čita novine ili proučava redove vožnji. Za njega je već razonoda kada se zabavlja rezbarenjem. Tako je, na primjer, u dvije-tri večeri izrezbario mali okvir; začudit ćete se kako je lijep; visi unutra u sobi; smjesta ćete ga vidjeti čim Gregor otvori. Ja sam zapravo sretna što ste ovdje, gospodine prokuristu; mi sami ne bismo naveli Gregora da otvori vrata, tako je tvrdoglav; i zacijelo mu nije dobro, iako je to jutros zanijekao.” „Odmah dolazim”, reče Gregor polako i oprezno i ne pomakne se da ne propusti ni riječ od razgovora. „Drukčije, milostiva gospođo, to uopće ne bih mogao objasniti”, reče prokurist, „nadaймо se da nije ništa ozbiljno. Premda moram s druge strane također reći, da bismo mi poslovni ljudi – nažalost ili nasreću, kako hoćete – često morali neznatne smetnje naprosto prevladati zbog poslovnih obzira.” „Dakle, smije li gospodin prokurist već do tebe?” upita nestrpljivi otac i ponovno zakuca na vrata. „Ne može”, reče Gregor. U susjednoj sobi slijeva zavlada mučna tišina, u susjednoj sobi zdesna sestra počne jecati.

(...)

„Gospodine Samsa!” uzvikne prokurist povišenim glasom. „Što se događa? Zabarikadirali ste se u svojoj sobi, odgovorite barem s da i ne, opterećujete svoje roditelje teškim, nepotrebnim brigama i zanemarujete – a to primjećujem usput – svoje radne obveze na zapravo nečuven način. Govorim ovdje u ime vaših roditelja i vašeg šefa i molim vas sasvim ozbiljno da to trenutačno, čestito razjasnite. Čudim se, čudim se. Mislio sam da vas znam kao mirnog, razumnog čovjeka, a sada kao da ste odjednom počeli paradirati s čudnovatim hirovima. Šef mi je, doduše, rano jutros natuknuo čime bi se mogao objasniti vaš propust – tiče se inkasa¹ koji vam je nedavno povjeren – ali, evo, uistinu na časnu riječ, to objašnjenje neće biti pravo. Ali vidim sada vašu nepojmljivu tvrdokornost i potpuno sam izgubio volju da se i najmanje založim za vas. A položaj vam nipošto nije najčvršći. Imao sam spočetka namjeru reći vam sve to u četiri oka, ali budući da ovdje nepotrebno trošite moje vrijeme, ne znam zašto da to ne saznaju i vaši roditelji. Vaš rad, dakle, u posljednje vrijeme nimalo ne zadovoljava; doduše, ovo nije pogodno doba za osobite poslove, to priznajemo; ali, gospodine Samsa, ne smije uopće postojati doba kad se poslovi ne bi sklapali.”

„Ali, gospodine prokuristu!” uzvikne Gregor izvan sebe i zaboravi u uzbuđenju sve ostalo. „Smjesta, isti čas ću otvoriti. Neznatna nelagoda, napadaj vrtoglavice spriječili su me da ustanem.

¹ inkaso – naplaćivanje novčanih potraživanja

Hrvatski jezik

Školski esej

Još uvijek sam u krevetu. Ali sada sam ponovno svjež. Upravo izlazim iz kreveta. Samo još časak strpljenja! Ne ide još tako dobro kako sam mislio. Ali već mi je bolje. Kako to samo spopadne čovjeka! Još mi je sinoć bilo sasvim dobro, moji roditelji znaju, ili točnije, ja sam već sinoć nešto naslutio. Moglo se to vidjeti na meni. Zašto se samo nisam javio u trgovini! Ali čovjek uvijek misli da će prevladati bolest, a da ne ostane kod kuće. Gospodine prokuristu! Štedite moje roditelje! Tà nema razloga za sve te prigovore koje mi sada upućujete; a dosad mi nitko nije rekao ni riječi o tome. Vi vjerojatno niste pročitali posljednje narudžbe koje sam poslao. Uostalom, otputovat ću još vlakom u osam sati, okrijepilo me tih nekoliko sati mira. Ne zadržavajte se, gospodine prokuristu; začas sam u trgovini i budite tako dobrostivi da to prenesete i preporučite me gospodinu šefu!"

Smjernice

- U uvodu:
 - ukratko predstavite autora i djelo
 - u jednoj rečenici ili više rečenica oblikujte tvrdnju kojom ćete odgovoriti na polazno pitanje i tako najaviti ono o čemu ćete pisati u središnjemu dijelu eseja.
- U središnjemu dijelu eseja razradite i argumentirajte svoju tvrdnju kojom ste odgovorili na polazno pitanje tako da argumentacija:
 - proizlazi iz razumijevanja djela u cjelini
 - proizlazi iz sadržajne i stilske analize polaznoga teksta i njegove uloge u djelu u cjelini
 - bude povezana s književnopovijesnim kontekstom u kojemu je djelo nastalo.Svoj tekst rasporedite u odlomke koji su jasno, logično i smisleno povezani.
- U zaključku sažeto istaknite ono najvažnije o čemu ste pisali u središnjemu dijelu eseja.